

Österåkers kommun
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tillsyn enligt alkohollagen (2010:1622) och lag om tobak och liknande produkter (2018:2088) i Österåkers kommun

Länsstyrelsens beslut

Efter genomförd verksamhetstillsyn har Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) inga anmärkningar gällande kommunens arbete med rökfria miljöer enligt lag om tobak och liknande produkter (LTLP).

Efter genomförd verksamhetstillsyn av kommunens arbete enligt alkohollagen framgår följande:

Länsstyrelsen riktar *kritik* enligt följande:

- Remisser till Skatteverket saknar uppgifter och/eller uppföljning sker inte. Det är en upprepad brist från Länsstyrelsens verksamhetstillsyn 2018.
- Den ekonomiska granskningen är bristfällig. Det är en upprepad brist från Länsstyrelsens verksamhetstillsyn 2018.
- Dispositionsrätten har inte kontrollerats. Det är en upprepad brist från Länsstyrelsens verksamhetstillsyn 2018.

Länsstyrelsen har även uppmärksammat följande *brister*:

- Mottagningsbevis har inte skickats när ansökan är komplett.
- Tillståndsbevis innehåller felaktigheter.
- Ansökan om serveringstillstånd har undertecknats av fel alternativt för få personer.
- Underlag saknas för att kunna göra en bedömning om sökanden uppfyller lagens krav.
- Det framgår inte av beslutet att det har skickats kopia till Polismyndigheten, Folkhälsomyndigheten och Länsstyrelsen.
- Aktiebok saknas, dvs ägarförhållanden har inte kontrollerats.
- Beslut innehåller felaktigheter som exempelvis fel datum.
- Remissvar har inte kommunicerats.
- Godkänt kunskapsprov, för att styrka sökandens kunskaper i alkohollagen, saknas.
- På ansökningsblanketterna som finns på kommunens hemsida, exempelvis ansökan om serveringstillstånd, är det inte möjligt att ansöka om alkoholdrycksliknande preparat.

Datum
2022-07-01

Beteckning
705-37973-2021

Länsstyrelsen har även noterat följande *förbättringsområden*:

- I vissa fall alltför omfattande utredningar.
- Villkor i beslut och tillståndsbevis om att serveringsstället (inomhus) ska utrymmas är i visst fall inte nödvändigt.
- Kommunen har i ett ärende gett tveksam vägledning till sökanden om matutbud.
- Andra jästa alkoholdrycker benämns på tillståndsbeviset 'andra alkoholjästa drycker' i ett fall.
- Delegationsordningen bör uppdateras.
- Riktlinjerna i alkohollagen bör uppdateras.
- Meritförteckning behöver inte efterfrågas.

Länsstyrelsen förutsätter att kommunen tar fram rutiner så att den påtalade kritiken och de påtalade bristerna inte upprepas. Länsstyrelsen avslutar härmed ärendet.

Bakgrund till tillsynen

Med stöd av 9 kap. 1 § alkohollagen (AL) och 7 kap. 2 § lag om tobak och liknande produkter (LTLP) har Länsstyrelsen genomfört tillsyn i Österåkers kommun 2021. Tillsynen enligt LTLP avser endast rökfria miljöer.

Länsstyrelsens handläggning

Tillsynen genomfördes av Länsstyrelsens tillsynshandläggare Tim Ejdeskog och Tomas Brink.

Länsstyrelsen har granskat vilken information som finns på kommunens hemsida samt granskat dokument som berör verksamheten, såsom tillsynsplan, riktlinjer, delegationsordning, handläggningsrutiner och tillsynsprotokoll. Länsstyrelsen har även granskat ett antal akter om serveringstillstånd för servering av alkoholdrycker. Därefter fördes en diskussion via Skype 2021-10-19 med kommunens handläggare Lezlie Lindhé, Mikael De Pedro Sporsén och Catrine Eckers, miljö- och hälsoskyddschef Maria Lindström samt nämndens nuvarande ordförande Anne-Li Hilbert och tillträdande ordförande Isa Wiman. Slutligen har kommunen besvarat två frågeformulär.

Redovisning av tillsynen

Kommunens arbete med att förenkla för företag

I ett särskilt uppdrag från regeringen framgår att Länsstyrelsen ska främja att kommunerna i sin handläggning avseende alkohollagstiftningen frivilligt agerar för ett förenklat företagande. Vid tillsynen ställdes frågor till kommunen gällande arbetet med digitalisering och e-tjänster som ett led i att förenkla för företag. Länsstyrelsen har även tittat på kommunens hemsida.

Via hemsidan är det möjligt att ansöka om stadigvarande och tillfälliga serveringstillstånd samt att anmäla ändringar i befintliga tillstånd. På hemsidan finns även annan information som riktar sig till företagare och allmänheten om bland annat handläggningstider, avgifter och

Datum
2022-07-01

Beteckning
705-37973-2021

undantag från bestämmelserna om serveringstillstånd. Länsstyrelsen lyfte även fram att det kan vara fördelaktigt att utvärdera de bilagor som efterfrågas vid ansökningar (exempelvis meritförteckning) för att säkerställa att sökande inte i onödan behöver lämna in underlag som kommunen själva tar fram eller inte behöver under utredningen.

Organisation

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Österåkers kommun har det övergripande ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn enligt AL gällande serveringstillstånd och anmälan av detaljhandel med folköl. Nämnden har även ansvaret för tillsyn av rökfria miljöer som omfattas av 6 kap. 2 § LTLP.

Handläggarnas arbetssituation

På kommunen arbetar tre handläggare med tillståndsgivning av serveringstillstånd, tillsyn av serveringstillstånd och folkölsförsäljning samt tillsyn av rökfria miljöer. Handläggarna arbetar dessutom med tillståndsgivning och tillsyn av tobaksförsäljning enligt LTLP. Utöver detta har handläggarna även andra arbetsuppgifter inom kommunen. En av de tre handläggarna arbetar endast ibland med nu granskade områden.

Handläggarna upplever att de har arbetsledningens stöd och de har regelbundna avstämningar och uppföljningar. Resurserna har stärkts jämfört med tidigare.

Hot och våld

Ingen otillbörlig påverkan förekommer. Däremot erbjuds handläggarna ibland kaffe eller mat vid tillsynsbesök. Ibland kan även gäster ha åsikter vid tillsynen.

Nya rutiner är på gång om att de alltid ska vara minst två personer vid tillsyn. Natttillsyn sker alltid tillsammans med polis eller väktare.

Samhällsbyggnadsförvaltningens rutiner används. Nya är på väg att beslutas.

Intervju

Under pandemin har det varit väldigt rörigt och handläggarna har även fått jobba med nya arbetsuppgifter. Istället för tillsyn har många andra frågor fått hanteras under pandemin. Handläggarna har även behövt delta i träningsseminarier.

Vid tillsyn utgår kommunen från sitt tillsynsprotokoll. Verksamhetsutövaren får återkoppling antingen direkt på plats eller i efterhand. Vid brist skickas ett annat dokument.

Under semestertider finns det alltid någon handläggare på plats.

Alkoholärenden tas inte upp löpande i nämnden. Annars tas det upp i samband med budget och verksamhetsplanering. Förvaltningen har även informerat nämnden vid särskilda tillfällen (ex. under pandemin).

Riktlinjerna i alkohollagen saknar alkoholslaget alkoholdrycksliknande preparat (sid 3). Villkor om utrymningstid för uteservering (sid 7). Om samma serveringstider eller om skäl för utrymning ej är nödvändig (exempelvis ej nära bostäder) krävs ej särskilt villkor. På sid 10 saknas ordet 'allmänheten' i meningen 'Tillståndshavare med stadigvarande serveringstillstånd betalar något mer i årlig tillsynsavgift än tillståndshavare med stadigvarande serveringstillstånd till slutna sällskap.'

Datum
2022-07-01

Beteckning
705-37973-2021

Delegationsordningen innehåller en punkt om omhändertagande, vilket inte är möjligt enligt LTLP. Den innehåller även punkt om avslagsbeslut av anmälningsärenden. Det är oklart vad som avses och avslag i anmälningsärenden används inte.

Tillsynsplanen tas i nämnden i december eller i januari. Den följs upp löpande och tas upp i augusti.

På ansökningsblanketterna som finns på kommunens hemsida, ex. ansökan om serveringstillstånd, är det inte möjligt att ansöka om alkoholdrycksliknande preparat.

Ingen utbildning i ansvarsfull alkoholserving har anordnats under pandemin men kommer att återupptas igen. Kanske tillsammans med andra kommuner.

Utöver vid tillsyn träffar kommunen även tillståndshavarna vid andra tillfällen. Exempelvis näringslivsträffar och frukostmöten, cirka en gång per år.

Länsstyrelsens aktgranskning

Länsstyrelsen granskade tio ärenden som handlagts enligt alkohollagen. Följande noterades vid en jämförelse mellan Länsstyrelsens verksamhetstillsyn 2018 och 2021.

Åtgärdat sen 2018:

- Tillsynsfrekvensen låg, särskilt vad avser detaljhandel med folköl.
- Ej dokumenterat att serveringsstället besökts innan beslut om serveringstillstånd.
- Serveringstillstånd har i ett fall beviljats trots bristande matutbud.
- Det framgår inte av beslut eller utredning vilka som bedöms vara PBI.
- Det saknas en skriftlig utredning som ligger till grund för besluten om serveringstillstånd.
- I de skriftliga rutinerna för handläggning av serveringstillstånd framkommer felaktigt att inga remisser behöver skickas till polisen eller Skatteverket vid tillfälliga tillstånd till allmänheten eller slutet sällskap.
- Av tillsynsplanen bör framgå hur ofta inre tillsyn ska genomföras.
- Det bör upprättas skriftliga rutiner över hur tillsynen av detaljhandel med folköl ska utföras.

Kvarstår sen 2018:

- Remisser till Skatteverket saknar uppgifter och/eller uppföljning sker inte. Gäller hälften av granskade ärenden.
- Den ekonomiska granskningen är bristfällig. Gäller nästan hälften av granskade ärenden.
- Dispositionsrätten har inte kontrollerats. Gäller ett fåtal av granskade ärenden.

Nytt 2021:

- Mottagningsbevis har inte skickats när ansökan är komplett. Gäller i nästan samtliga granskade ärenden.
- Tillståndsbevis innehåller felaktigheter. Gäller i nästan samtliga granskade ärenden.

Datum
2022-07-01

Beteckning
705-37973-2021

- Ansökan om serveringstillstånd har undertecknats av fel alternativt för få personer. Gäller nästan hälften av granskade ärenden.
- Underlag saknas för att kunna göra en bedömning om sökanden uppfyller lagens krav. Gäller nästan hälften av granskade ärenden.
- Det framgår inte av beslutet att det har skickats kopia till Polismyndigheten, Folkhälsomyndigheten och Länsstyrelsen. Gäller nästan hälften av granskade ärenden.
- Aktiebok saknas, dvs. ägarförhållanden har inte kontrollerats. Gäller ett fåtal av granskade ärenden.
- Beslut innehåller felaktigheter som exempelvis fel datum. Gäller ett fåtal granskade ärenden.
- Remissvar har inte kommunicerats. Gäller ett fåtal granskade ärenden.
- Godkänt kunskapsprov, för att styrka sökandens kunskaper i alkohollagen, saknas. Gäller enstaka granskat ärende.
- Alltför omfattande utredningar. Gäller nästan hälften av granskade ärenden.
- Villkor i beslut och tillståndsbevis om att serveringsstället (inomhus) ska utrymmas är i visst fall inte nödvändigt. Gäller enstaka granskat ärende.
- Kommunen har i ett ärende gett tveksam vägledning till sökanden om matutbud. Gäller enstaka granskat ärende.
- Andra jästa alkoholdrycker benämns på tillståndsbeviset 'andra alkoholjasta drycker' i ett fall. Gäller enstaka granskat ärende.
- Meritförteckning behöver inte efterfrågas. Gäller generellt.

Det som framkom vid aktgranskningen har kommunicerats och kommunen inkom med svar 2021-11-01. Vissa justeringar har gjorts efter det men det är samtidigt viktigt att notera att Länsstyrelsen endast kan utgå från de handlingar och tjänsteanteckningar som finns i ärendet. Exempelvis muntliga besked som ej noterats i en tjänsteanteckning finns de facto inte i akten.

Länsstyrelsens bedömning

Även om många brister och förbättringsområden framkom vid verksamhetstillsynen 2021 har kommunen också åtgärdat de flesta av de brister som framkom vid verksamhetstillsynen 2018. Länsstyrelsen vill även framhålla att kommunens egna rutiner för hur ansökan om serveringstillstånd ska handläggas är bra och om kommunen följde sina egna rutiner skulle inte samma antal brister och förbättringsområden framkomma vid en verksamhetstillsyn.

Ekonomisk granskning

Vid ansökan om serveringstillstånd är det mycket viktigt att utreda hur finansieringen har gått till. Det kan inte anses vara tillräckligt att förutsätta att en överföring har skett eller kommer att ske. Det kan inte heller anses vara tillräckligt att en sökande endast uppger att en stor del av finansieringen skett med sparade medel. Dessa uppgifter behöver verifieras med kontoutdrag eller andra underlag. Av 8 kap 12 § AL framgår att tillstånd endast får beviljas personer som är ekonomiskt lämpliga. Finansieringskontrollen har kommit att utvecklas genom rättspraxis under många år och bidrar till att i första hand förhindra att

Datum
2022-07-01

Beteckning
705-37973-2021

restaurangförvärv används till att tvätta "svarta" pengar "vita", dvs. att köpet finansieras med obeskattade eller på annat sätt olagligt förvärvade medel.

I de fall remissvar från Skatteverket visar att en person med betydande inflytande (PBI) deklarerat låga eller inga inkomster de senaste åren, ska kommunen utreda detta vidare. En PBI måste kunna styrka på vilket sett försörjning har skett för att utesluta att försörjning skett med oskattade medel. Av Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 februari 2016 i mål nr 3034-15 framgår att om en före-trädare för ett företag har redovisat så anmärkningsvärt låga inkomster att det finns skäl för att ifrågasätta att inkomsterna har varit tillräckliga för företrädarens försörjning kan detta medföra att lämplighetskravet i AL inte är uppfyllt.

Dispositions rätt

En av flera grundläggande förutsättningar för att kunna bevilja serveringstillstånd är att sökanden fullt ut har styrkt dispositionsrätten.

Mottagningsbevis

Av 5 § tredje stycket alkoholförordningen (2010:1636) framgår att i 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om att mottagningsbevis ska skickas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit och om innehållet i ett sådant bevis. Kommunen har endast i ett granskat ärende skickat mottagningsbevis till sökanden när en komplett ansökan inkommit. I samband med att en komplett ansökan inkommit ska ett mottagningsbevis skickas som upplyser den sökande om handläggningstiden och vad som händer om handläggningstiden överskrids samt möjlighet till rättslig prövning. Kommunen har dock skapat en mall för detta och kommer att skicka det framöver.

Tillståndsbevis

Enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om tillståndsbevis (FoHMFS 2014:6) framgår vilka uppgifter som måste framgå på ett tillståndsbevis.

Ärendehantering

Att en ansökan har undertecknats av rätt och tillräckligt antal personer måste kontrolleras vid varje tillfälle.

Bevisbördan ligger på sökanden i ett ansökningsärende. Det är därför viktigt att kommunen säkerställer att samtliga underlag inkommer för att styrka det som sökanden ansöker om.

Ägarförhållanden är en väsentlig del av den utredning som kommunen måste göra och därför ska exempelvis aktiebok alltid ges in från sökanden i samband med en ansökan från ett aktiebolag (eller om någon sökande ägs av ett aktiebolag).

Det är viktigt att beslut om serveringstillstånd innehåller korrekta uppgifter, exempelvis rätt beslutsdatum och att detta återspeglas på tillståndsbeviset.

Kopia av beslut

Det framgår av alkohollagen att kommunen ska skicka kopia av sina beslut till Polismyndigheten, Folkhälsomyndigheten och Länsstyrelsen. Det bör framgå av beslutet eller annan handling i akten att detta sker.